

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒԻ

DIEGHIEGAIDOLU

ديجيجادو

Հրատարակություն Գահիրեի ՀԲԸՄ-ի

نشرة جمعية القاهرة الخيرية الأرمنية العامة

Պօղոս Նուպար Փաշայի ծոռնուհիին՝
Կոմսուհի Emily Darschot Schoonhoven-ի
այցելությունը ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ՄՏՈՐՈՒՄՆԵՐ

ԳԻՐՔԵՐԸ ԵՒ ՄԵՆՔ. 1
Մ. Երամեան

ԲԱՐՁՐԱՄԱԿԱՐԴԱԿ ԳՆԱՀԱՏԱՆՔ. 2

ԳԷՈՐԳ ԵԱԶԸՃԵԱՆԻ ԶՈՅԳ

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. 3
Երան Զէյթունցեան

ԿԱՐՕ ՓԱՅԼԱՆ ԹԵԿՆԱԾՈՒ. 5

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՀԻՐԷԻ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ ՄԷՋ. 6
Սոսի Ներսիսեան-Յակոբեան

ԳԻՐՔ ՄԸ, ԿՈՄՍՈՒՀԻ ՄԸ ԵՒ ԱՅԼ ՀԱՐՑԵՐ. 8

Հարցազրոյցը՝ Մ. Ե., Թարգմանեց՝ Անայիս Ճիգմեճեան

ԵՐԿՈՒ ԿԱՐԵՒՈՐ ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. 10

«ԱՐԱՔՍ» ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԵԼՈՅԹԸ. 11

Երան Զէյթունցեան

ՍՈՒՐԲ ԾՆՆԴԵԱՆ ԽԹՈՒՄԸ. 13

ՀԲԸՄ-ի կայքէջէն քաղեց Անայիս Ճիգմեճեան

ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒՄ ԳԵՐԱԶԱՆՑՆԵՐՈՒՆ. 14

ՀԲԸՄ-ի կայքէջէն քաղեց Անայիս Ճիգմեճեան

ԿԱՂԱՆԴԻ ՊԱԶԱՐ

ԳԱՀԻՐԷԻ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ ՄԷՋ. 17
Սոսի Ներսիսեան-Յակոբեան

«ԾԻԱԾԱՆ»Ի ԿԱՂԱՆԴԸ. 18

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ. 18

ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ. 19

Ճէսիքա Գումրուեան

ԽՄԲԱԳԻՐ

Մարուշ Երամեան

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԽՈՐՀՐԱՏՈՒ
Տոքթ. Վիգէն Ճիգմեճեան

ՄՐԱԳՐԻՉ

ՎԵՐՍՏՈՒԳԻՉ

Անայիս Ճիգմեճեան

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍԱԿԱՆ

ԶԵԽՈՐՈՒՄ

Շահէ Լուսարարեան

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Nubar Digital

Գահիրեի ՀԲԸՄ-ի

լուրերուն հետեւեցեք

www.agbuegypt.com

կայքէջով:

Ծանօթացեք «Հայաստան

էւ Հայերը Արաբական

Մամուլին մէջ. 1876-1923»

կայքէջի նիւթերուն

www.arminmedia.com

կայքէջով:

Թիւ. 86 Նոր Շրջան

ՅՈՒՆՈՒՄԱՐ 2018

Կողքի նկարին վրայ, ձախէն աջ՝ տիար Կարօ Վարժապետեան, տիկ. Սոսի Ներսիսեան-Յակոբեան, կոմսուիի Emily Darschot Schoonhoven, տիարք Ժիրայր Տէփոյեան, Յակոբ Քարակէօզեան եւ Ռուբէն Սիմոնեան:

ԳԻՐՔԵՐԸ ԵՒ ՄԵՆՔ

Գահիրէի գիրքի 49-րդ ցուցահանդէսն էր «Ցուցահանդէսներու Համալիր»-ն ներս, ուր քանի մը տասնեակ հրատարակչատուներ եւ գրախանութներ ոչ միայն ցուցադրած էին իրենց գիրքերը, այլ եւ զեղջուած գիներով բազմաթիւ գիրքեր կ'առաջարկէին այցելուներուն:

Այս բոլորը գրեթէ սովորական է, մանաւանդ աշխարհի ոստաններուն եւ մեծ քաղաքներուն համար, որոնցմէ մէկն ալ, անվիճելիօրէն, Գահիրէն է:

Իսկական զարմանքը կու գար սակայն այն հոծ բազմութենէն, որ ամէն օր եւ օրուան բոլոր ժամերուն ներկայ էր ցուցահանդէսին, մեծ հետաքրքրութեամբ կը թղթատէր գիրքերը եւ գնուած գիրքերուն գինը վճարելու համար հերթի կը կանգնէր:

Տակաւին այդ հոծ բազմութեան մեծ տոկոսին երիտասարդներէ կազմուած ըլլալը, զարմանքէ աւելի ափսոսանքով կը լեցնէր, որովհետեւ անզգալաբար զուգահեռ մը կը գոյանար միտքին մէջ մեր՝ հայ գիրքի ցուցահանդէսներուն առնչութեամբ, թէ՛ քանակի եւ թէ որակի առումներով:

Գրեթէ ամէն օր գրական կամ ընկերային դասախօսութիւններ տեղի կ'ունենային տարբեր սրահներու մէջ, որոնք եգիպտացի նշանաւոր գրագէտ-գրագիտուիներու անունը կը կրեն:

Ուրախութիւն էր անշուշտ իմանալը, որ դասախօսութիւններէն մէկն ալ նուիրուած էր եգիպտահայոց պատմութեան եւ անոնց ունեցած ազդեցութեան եգիպտոսի մշակութային կեանքին վրայ, գոնէ անոր սկզբնական շրջանին:

Երբ գաղթական հայերը կայք հաստատեցին արաբական տարբեր երկիրներու մէջ, շատ արագ զգացին մշակութային տարբերութիւնը, որ գոյութիւն ունէր

իրենց եւ տեղացի ժողովուրդին միջեւ, մանաւանդ այն հայերուն համար, որոնք կու գային համալսարաններ եւ վարժարաններ ունեցած գաւառներէ:

Թերեւս այդ է պատճառը, որ միշտ ալ գերակայութեան քողարկուած համոզում մը ունինք այս բարի եւ հիւրընկալ ժողովուրդին հանդէպ: Բայց եթէ գաղթականութեան օրերուն որոշ չափով արդարացուած էր ատիկա, այսօր սակայն պարագան բնաւ նոյնը չէ: Արաբական աշխարհը, թէկուզ իր ժողովուրդին թիւով, ինքզինք զգացնել կու տայ համաշխարհային հրապարակին վրայ: Նաեւ այնքան մեծ է թիւը արաբ ժամանակակից նշանաւոր մարդոց՝ գիտնականներ, գրագէտներ թէ արուեստագէտներ, որ ա՛լ կարելի չէ մեր գերակայութեան քողարկուած համոզումը շարունակել:

Արաբ երիտասարդը կրնայ չունենալ հանգիստ ապրելու միջոցներ, կրնայ ստիպուած ըլլալ դաշտերուն մէջ, անապատին եզրին կամ բնութեան այլ խաղաղ մէկ անկիւնին մէջ պատրաստել իր դասերը, բայց յամառօրէն կը հետապնդէ ուսանելու եւ զարգանալու իր նպատակը:

Ասոր հաստատումն էր երիտասարդներուն հոծ ներկայութիւնը Գահիրէի գիրքի 49-րդ ցուցահանդէսին:

Կը մնայ զգաստանալ եւ փորձել դարմանել մեր բացթողումները մե՛ր լեզուին, մե՛ր գրականութեան, մանաւանդ մե՛ր պատմութեան հանդէպ, որպէսզի այս օրուան ափսոսանքը վաղը դառնութեան չվերածուի:

Մ. Երամեան

ԲԱՐՁՐԱՄԱԿԱՐԴԱԿ ԳՆԱՀԱՏԱՆՔ

Եգիպտական անապատին՝ Սահարայի շրջակայ աւանին՝ Պի'ր Ապտի մզկիթներէն մէկուն մէջ եղած սպանութիւններուն համար յայտարարուած պետական սուգին պատճառով յետաձգուած արարողութիւնը, որ տեղի պիտի ունենար Նոյեմբեր 26-ին, տեղի ունեցաւ երկու շաբաթ ետք՝ Կիրակի 10 Դեկտեմբերին, ՀՀ-ի Եգիպտոսի դեսպանատան մէջ:

Առիթը գնահատանքի արտայայտութիւնն էր՝ «Երախտագիրութեան» մետալի տուչութիւն դոկտ. Մուհամմէտ Րիֆ'աթ ալ Իմամի, ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսեանի կողմէ, անոր կատարած հայանպաստ աշխատանքներուն համար:

Արարողութեան ներկայ էին Եգիպտական մամուլի եւ հեռատեսիլի կարեւոր ներկայացուցիչներ, մեծարեալ դոկտորին բարեկամներն ու համայնքի երեւելիներէն որոշ թիւ մը:

ՀՀ նախագահ տիար Սերժ Սարգսեանի մեծարեալին ուղղուած գնահատագիրը արաբերէն լեզուով կարդաց Գահիրէի արտակարգ եւ լիազօր դեսպան դոկտ. Արմէն Մելքոնեան եւ յանձնեց մետալն ու գնահատագիրը. իսկ դոկտ. Մուհամմէտ Րիֆ'աթ ալ Իմամի կենսագրութիւնը, դարձեալ արաբերէն լեզուով կարդաց տորթ. Արմէն Մազլումեան:

Մեծարեալ դոկտորին աշխատանքներուն վերջինը «Հայաստան եւ Հայերը Արաբական Մամուլին Մէջ 1876-1923» բազմահատոր երկին երրորդ հատորին հրատարակութիւնն էր, որուն անդրադարձեր էինք «Տեղեկատու»-ի 85-րդ համարին մէջ (Նոր շրջան, Հոկտեմբեր 2017, էջ 7):

Դոկտ. Մուհամմէտ ալ Իմամ Տաման-հուրի համալսարանի գրականութեան կանոնի տնօրէնն է (dean):

Արդի եւ ժամանակակից պատմութեան փիլիսոփայութեան դոկտորը բազմաթիւ հատորներ հրատարակած է, բոլորն ալ արաբերէնով, որոնցմէ այստեղ կը յիշենք քանի մը հատը միայն.

«Հայերը Եգիպտոսի մէջ 19-րդ դարուն» 1995, Գահիրէ.

«Եգիպտահայ գաղութի պատմութիւն» 1999, Գահիրէ.

«Գահիրէի Օննիկը, 50 տարի Եգիպտահայ ոսկերիչի մը կեանքէն» 2001, Գահիրէ (արաբերէն եւ անգլերէն լեզուներով):

«Հայկական Հարցը Օսմանեան պետութեան մէջ, 1878-1923» 2002, Գահիրէ.

«Հայերը Եգիպտոսի մէջ, 1896-1961» 2003, Գահիրէ:

Զախէն աջ՝ տիար Օննիկ Պըլքըտանեան, տորթ. Վիգէն Ճիգմէճեան, ՀՀ դեսպան դոկտ. Արմէն Մելքոնեան, դոկտ. Ճորճ Սիմոնեան եւ դոկտ. Մուհամմէտ Րիֆաաթ Էլ Իմամ:

ԳԵՈՐԳ ԵԱԶԸՃԵԱՆԻ ԶՈՅԳ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

«Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ եւ հայ ազգի ամրութեան ու ստեղծագործական կենսընթացին մայր աղբիւրը մեր դարաշունչ սուրբ ականդութիւնն է»:

«Մեր եկեղեցւոյ եւ ազգի տոկոնութեան ամրակուռ խարիսխ եւ մշտաբուխ աւիշ ընծայող ենթահողն է ան, որ կը կազմէ մեր ինքնութեան պահպանման գրաւականը, մանաւանդ այս ժամանակներուն, երբ մարդկային ընդհանուր կեանքին մէջ կը տեսնենք այնքան անմարդկայնացող, մակերեսայնացող, ապակրօնականացող եւ ապազգայնացող բարքեր ու կենցաղակերպեր, որոնք ստուեր կը բերեն մեր քրիստոնէական հաւատքով եւ հայկական հոգիով թրծուած ազգային ինքնութեան ջինջ ու պայծառ պատկերին վրայ»:

Գարեգին Յովսէփեանց

Կեանքը կը սլանայ դէպի յառաջացում եւ այդ արագընթաց զարգացման հետ մէկտեղ զարմանալիօրէն կը պարպուի բարոյականութենէ: Նորօրեայ ժամանակներուն որքան մարդը երկիր մոլորակը կ'իմաստաւորէ նորարարութիւններով, որոնք կ'ենթադրեն մտային պայծառութիւն, նոյնքան զարմանալի հակադրութեամբ անոր հոգեկան եւ բարոյական աշխարհը կ'ուղղուի դէպի մակերեսայինը: Վերը յիշուած տողերուն հեղինակն է մեր ժամանակներու ամենէն յայտնի եկեղեցականներէն Գարեգին Յովսէփեանցը: Ժամանակակից մտաւորական-գիտնականը պարզ եւ յստակ նկարագրած է ընդհանրապէս մարդկային կեանքի եւ մասնաւորապէս մեր ազգային կեանքի խնդիրներն ու բռնած ուղին:

Մեծանուն հայրապետը ոչ միայն առաջնորդ կղերական մըն էր, այլ յայտնի գիտնական մը, որուն աստուածաբանական տեսութիւնները ծանօթ էին օտար

Գեորգ Եազըճեան

ատեաններուն: Գարեգին Յովսէփեանցի մարդկային արժէքներուն, ինչպէս նաեւ տարած ազգանուէր գործունէութեան մասին գրուած եւ խօսուած է բազմաթիւ անգամներ:

Այս տարին կը զուգահիշի Գարեգին Յովսէփեանցի ծննդեան եւ մահուան զոյգ ամեակներուն (1867-1952): Ուստի, Հայրապետին յիշատակը ըստ արժանւոյն նշելու համար, Գահիրէի ՀԲԸՄիութիւնը նախաձեռնած էր զոյգ

դասախօսութիւններու եւ այդ նպատակով Հայաստանէն հրաւիրած էր լիբանանահայ պատմաբան Գեորգ Եազըճեանը:

Հայրենաբնակ պատմաբանին անդրանիկ հանդիպումը եգիպտահայ հանդիսատեսին հետ տեղի ունեցաւ Չորեքշաբթի, 15 Նոյեմբեր 2017-ին, Գահիրէի ՀԲԸՄիութեան Սաթենիկ Չագըր կեդրոնէն ներս: Հիւր պատմաբանին առաջին դասախօսութեան նիւթն էր՝ «Գարեգին Կաթողիկոս Յովսէփեանցը եւ եգիպտահայութիւնը»:

Մեր ժամանակներու «Ղեւոնդը», ինչպէս կոչած են զինք, ի վերուստ տրուած առաքելութեամբ կեանք մը ամբողջ նուիրած է իր հարազատ ժողովուրդին: Վեհափառ հայրապետը մերթ գիտնական է, որ իր գործերով փառք ու պատիւ բերած է հայոց հնամեայ մշակութային ավանդին, մերթ պատերազմող մարտիկ է: Ան իր կեանքը միահիւսած է իր սիրած ժողովուրդի ճակատագրին: Զարմանալի չէ, որ հայրապետը Կարսի անկման ժամանակ գերի ինկած է, ինչպէս նաեւ մասնակցած է Սարդարապատի ճակատամարտին: Իսկ խաղաղութեան օրերուն ան դարձեալ իր ժողովուրդին կողքին է, կիսելու անոր առօրեայ տագնապները:

Գարեգին Յովսէփեանց քանիցս այցելած է եգիպտոս այնպիսի ժամանակի մը, երբ գաղութը հայահոծ էր, ուր կը գործէին եւ կ'ապրէին սփիւռքահայ իրականութեան մէջ դեր եւ նշանակութիւն ունեցող մտաւորականներ, կուսակցութիւններ եւ բարեսիրական միութիւններ: Վեհափառ հայրապետը իր ունեցած հեղինակութեան շնորհիւ կրցած է մոգական ազդեցութիւն ձգել եգիպտահայ գաղութի երեւելիներուն վրայ, կազմակերպել իշխանական գումարներով դրամահաւաքներ եւ իրականութիւն դարձնել մայր տաճարին՝ Էջմիածինի նորոգութեան գործերը: Կը բաւեր որ Վեհափառ Հայրապետը նամակ մը ղրկէր եգիպտահայ երեւելի ոեւէ բարերարի եւ գումարը կը տրամադրուէր, անոր ծրագիրը իրականութիւն դարձնելու համար:

Պատմաբանը մէկ ժամուան ընթացքին հմտութեամբ կրցաւ ամփոփել Գարեգին Յովսէփեանցի ավանդը, անոր այցելութիւնները եգիպտահայ գաղութին 1930–1940-ականներուն, Յովսէփեանցի նամակագրութիւնը եգիպտահայ անհատներու հետ եւ վերջապէս՝ եգիպտահայութեան մեծ ներդրումը Կիլիկիոյ Աթոռի պայծառացման: Հիւրը իր խօսքը հարստացուց Վեհափառին ժամանակակից անհատներու յուշերով եւ հե-

տաքրքրական դրուագներով, որոնք վեր կ'առնէին յայտնի կղերականին մարդկային վեհանձն նկարագիրը:

Շաբաթ, 18 Նոյեմբեր 2017-ին երկրորդ դասախօսութիւնն էր, որ նուիրուած էր մեր պատմութեան ամէնէն վիճելի եւ թախծոտ էջերէն մէկուն՝ Կարսի անկումին:

Պատմաբանը նախ եւ առաջ ներկայացուց Կարս քաղաքի աշխարհագրական դիրքը: Ան կը գտնուի Պատմական Հայաստանի արեւելեան բաժնին մէջ: Ապա շեշտեց քաղաքին ռազմավարական նշանակութիւնը Թուրքիոյ, Ռուսիոյ եւ Հայաստանի համար: Քաղաքը կը գտնուէր կարեւոր դիրքի վրայ: Քաղաքին անառիկութիւնը կ'ապահովէր բարձր բլուրի մը վրայ գտնուող յայտնի բերդը:

Պրն. Գէորգ Եազըճեան նախ եւ առաջ մանրամասնօրէն ներկայացուց պատմական տուեալները քաղաքի ճակատագրին: Ռուսական բանակը երեք անգամ կը գրաւէ քաղաքը: Վերջին յաղթանակէն ետք ռուսական բանակը կը նահանջէ ու քաղաքը կը յանձնէ թուրքերուն: Քաղաքի սովետականացման ծրագիրներ ունէր Սթալինը: Անոր վերջին նպատակն էր ձեռք դնել քաղաքին վրայ եւ զայն միացնել Սովետական Հայաստանին: Սակայն Սթալինի ծրագիրները կը մնան անկատար ու քաղաքը վերջնականապէս կը գրաւուի թրքական բանակին կողմէ:

Պրն. Եազըճեան զուտ պատմական տուեալները փոխանցած ժամանակ նաեւ ներկայացուց իր անձնական տեսակէտ-

ներն ու վերլուծութիւնը Կարս քաղաքի անկման մասին: «Իւրաքանչիւր պարտութիւն հետեւանք է անպատասխանատու եւ անհեռատես քայլերու, որոնք անկիւնադարձային կրնան ըլլալ ամբողջ ժողովուրդի մը ճակատագրին համար» ըսաւ ան: Այդպէս էր Կարսի անկումը: Ըստ պատմաբանին, ան արդիւնք էր որոշ տուեալներու, որոնք երբեմն պատմական իրադարձութիւններու արդիւնք են, երբեմն ալ՝ այդ օրերու ղեկավարներու ապազգային որոշումներուն հետեւանք:

Դասախօսութիւն մը որքան հաճելի եւ հետաքրքրական ըլլայ, այնքան ներկաներուն մտքին մէջ կրնայ հարցումներ յառաջացնել: Հիւրը սպառիչ կերպով պա-

տասխանեց ներկաներուն բոլոր հարցումներուն եւ յորդորեց իւրաքանչիւր պատմական իրադարձութիւնէ, յատկապէս պարտութիւններէն դաս առնել եւ պատգամ տեսնել, անգամ մը եւս չկրկնելու եւ մեր պատմութեան անցեալի փառքը վերականգնելու համար:

Դասախօսութեան աւարտին տոքթ. Վիգէն Ճիզմէճեան շնորհակալութիւն յայտնեց հիւրին իր շահեկան դասախօսութեան համար եւ ներկաները հրաւիրեց համեստ հիւրասիրութեան մասնակցելու:

Երան Զէյթունցեան

ԿԱՐՕ ՓԱՅԼԱՆ ԹԵԿՆԱԾՈՒ

«Համշէնուհի» միջազգային կնոջական կազմակերպութիւնը հաղորդագրութիւն մը հրատարակած է, որուն մէջ կը ներկայացնէ Peoples' Democratic Party (HDP)–ի հիմնադիր եւ ներկայացուցիչ փաստաբան Կարօ Փայլանը, որպէս թեկնածու Նոպէլեան խաղաղութեան մրցանակին:

Կազմակերպութեան նախագահուհին՝ Սայտա Օհանեան ըսած է, թէ կազմակերպութիւնը նամակ մը յղած է Նոպէլեան մրցանակի յանձնա-

խումբին, առաջարկելով թեկնածութիւնը Փայլանի, որ «իւր ամբողջ կեանքը նուիրած է պաշտպանելու իրաւունքները հայերուն եւ շրջանին մէջ ապրող այլ ժողովուրդներու»:

«Ան մէկն է հազուագիւտ այն անձերէն, որոնք իրենց վրայ կը վերցնեն պատասխանատուութիւնը մարդկային իրաւունքներու պաշտպանութեան, հակառակ իրենց եղած բազմաթիւ սպառնալիքներուն» գրուած է շրջաբերականին մէջ:

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԳԱՀԻՐԷԻ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ ՄԷՋ

Հին եգիպտական նշանագրերը դիրքած, ապշեցուցած եւ վիճաբանութեանց առարկայ եղած են դարեր շարունակ: Մինչեւ մեծ աշխարհակալ Նաբոլէոն Պոնաբարթի եգիպտոս հասնիլը 1798-ին, փարաւոնական տաճարներուն ու դամբարաններուն վրայի այդ գիրերը պարզապէս զարդանախշեր կը կարծուէին:

Եգիպտահայ գաղութի զաւակներէն դոկտ. Արթո Պլըքտանեան, Գահիրէի ՀԲԸՄԻ նախաձեռնութեամբ, Ուրբաթ, 12 Յունուար 2018-ին հանդէս եկաւ Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ սրահին մէջ, «The ABCs of Egyptian Hieroglyphs» խորագրով դասախօսութեամբ մը:

Արտասովոր բազմութիւն մը եկած էր ունկնդրելու այս շատ շահեկան նիւթը, որ եգիպտաբան դոկտ. Արթո Պլըքտանեան պիտի ներկայացնէր հայերէն լեզուով:

Գահիրէի ՀԲԸՄԻ ատենապետ տոքթ. Վիգէն Ճիզմէճեան իր բացման խօսքին ընթացքին կենսագրականը ըրաւ երիտասարդ եգիպտաբանին, ապա հրաւիրեց զինք սկսելու իր դասախօսութիւնը:

Դոկտ. Արթո յստակ առոգանութեամբ ու վարակիչ եռանդով ներկայացուց շատ բարդ ու տակաւին տարակուսանքի ենթակայ այս նիւթը:

Դոկտ. Արթոյէն տեղեկացանք, որ Տելլաբի հիւսիսը գտնուող Ռօզէթա գիւղաքաղաքին մէջ յայտնաբերուած քարի մը շնորհիւ էր, որ Ֆրանսացի պատմաբան-լեզուաբան Jean Francois Champollion, իր կողքին ունենալով մեծ թիւով Ֆրանսացի գիտնականներ ու մրցակից անգլիացիներ, ինչպէս Thomas Young բժիշկ-թուարանագետը,

կարողացաւ տարիներու ընթացքին լուծել եգիպտական նշանագրերու առեղծուածը:

Պտղոմեան շրջանէն (ն.ք. 305 – 30) մնացած այդ քարը, որ կոչուեցաւ «Rozetta Stone», իւրայատուկ է, որովհետեւ անոր վրայ տակէ տակ նոյն նիւթը երեք լեզուներով արձանագրուած է՝ Hieroglyphic, Demotic եւ հին յունարէն, որուն կը տիրապետէր Champollion:

«Hieroglyph-ը ինչպէս շատեր գիտեն», ըսաւ Արթօն «հին եգիպտական նշանագրերն են, իսկ Demotic-ը փարաւոնական ուշ շրջաններուն գործածուած, աւելի պարզ ձեռագիրի վերածուած տարբերակն է»:

Դոկտ. Արթո այնքան տիրապետած է այս նիւթին, որ կարողացաւ պաստառին վրայ ցուցադրած օրինակներով ներկաներուն դիւրամատչելի դարձնել անհասկնալի նշանագրերը: Այս դասախօսութենէն տեղեկացանք, թէ հին եգիպտացիները մեծ կարելորութիւն կու տային գեղեցկութեան ու ներդաշնակութեան, իրենց արձանագրութիւնները քանդակելու ժամանակ:

«Նշանագրերը կը կարդացուին աջէն ձախ, ձախէն աջ կամ վերէն վար, ըստ որոշ նշաններու ուղղութեան», ըսաւ դոկտ. Արթօ եւ աւելցուց՝ «պապիրոսներու վրայ գրելու ժամանակ Hieroglyph-ը

հետզհետե վերածուեցաւ Hieratic-ի, յետոյ Demotic-եւ վերջապէս՝ ղպտիներուն գործածած այբուբենին, հին յունարէնէն քանի մը տառ փոխ առնելով»:

«Եգիպտական նշանաձայներուն մէջ ձայնաւոր չկայ, ուստի բաւական դժուար է բառի մը իսկական հնչումը գիտնալը», ըսաւ երիտասարդ դասախօսը:

Մէկ ժամը սահեր էր անզգալաբար. վերջացնելէ առաջ դոկտ. Արթօ նշանագիրերով կազմուած բառեր կարողա-

ցաւ ընթեռնելի դարձնել ներկաներուն: Շատեր հարցումներ ունէին, որոնց գոհացուցիչ բացատրութիւններ տուաւ դասախօսը:

Աւարտին, երիտասարդ ու սիրելի դասախօսը մօտիկ ապագային շարք մը դասախօսութիւններով հանդէս գալու պատրաստակամութիւն յայտնեց:

Սօսի Ներեպեան-Յակոբեան

Կենսագրական տեղեկութիւններ

Արթօ Պըլըքըպանեան 2002-ին աւարտած է *College de la Sainte Famille*-ի գիտական բաժինը: 2006-ին աւարտած է Գահիրէի Ամերիկեան Համալսարանի մարդասիրութեան եւ ընկերային գիտութիւններու բաժինը: Իր *major*-ը եղած է եգիպտաբանութիւնը՝ *Egyptology*, իսկ *minor*-ը՝ տնտեսական վարչութիւն՝ *Business Administration*: Պատուոյ յիշատակութեամբ աւարտած է համալսարանը:

2007-ին մեկնած է Շիքակօ, ուրկէ 2008-ին ստացած է մաքիստրոսական աստիճան, «*Arts Program in the Humanities*»-ի մէջ, պաշտպանելով «Սէթի եւ Թօթի կապակցութիւնը»՝ *The Seth and Thoth Connection* թէզը:

2009-2016 շրջանին *Oxford* համալսարանէն ստացած է վարդապետական աստիճան, պաշտպանելով «Թագադրութեան արարողութիւնը Եգիպտոսի մէջ, 18րդ թագաւորութեան շրջանին. վերլուծում երեք թագադրութիւններու արձանագրութիւններուն» թէզը:

Յուլիս 2016-ի ամառնային շրջանին եգիպտագիտութեան մասին նիւթեր դասաւանդած է, *Oxford*-ի նորեկ ուսանողներուն:

Նոյեմբեր 2017-ին *Լուքսորի Մեմֆիսի քաղաքին եւ Ամենհոթեփ Գ.ի քաղաքին* հնապահականման ծրագրին փարուած աշխատանքներուն մասնակցած է, դոկտ. Հուրիկ Սուրուզեանի եւ դոկտ. Նայիրի Համբիկեանի հսկողութեամբ:

Յունիս 2006-ին ստացած է *The Samiha el Barkouky* մրցանակը:

Մայիս 2006-ին ստացած է գերազանցութեան վկայագիր, Եգիպտագիտութեան Ակադեմիայէն:

2016-ին, երեք գործակիցներու հետ, հրատարակած է *Oxbow Books*-ի կողմէ լոյս տեսած «*Current Research in Egyptology*» հափորը:

ԳԻՐՔ ՄԸ, ԿՈՄՍՈՒՇԻ ՄԸ ԵՒ ԱՅԼ ՀԱՐՑԵՐ

Հելիոպոլսոյ նուիրուած իր գիրքը ներկայացնելու համար Պելճիքայէն քաղաքս կը գտնուէր Պօղոս Նուպար փաշայի ծոռնուհիներէն կոմսուհի Emily Darschot Schoonhoven, որ ելոյթ ունեցաւ դասախօսութեամբ մը, որ տեղի ունեցաւ Հելիոպոլսոյ «Մանուկներու թանգարան»ին մէջ: Ներկայ էին Եգիպտոսի բարեջան առաջնորդ Աշոտ Սրբազան, Գրիգոր Օգոստինոս Գուսան կաթողիկէ հայոց առաջնորդը, Աղեքսանդրիոյ գրադարանի տնօրէն Մուսթաֆա Ֆըրիին, թանգարանի տնօրէնուհին, Հելիոպոլիս քաղաքի յանձնախումբի ատենապետը, Պելճիքայի եւ Հայաստանի դեսպանները եւ կոկիկ հասարակութիւն մը:

Մէկ ժամ տեւած դասախօսութիւնը համեմուած էր հին Հելիոպոլսոյ բազմաթիւ լուսանկարներով, զորս դիտելը մեծ հաճոյք էր ներկաներուն, որոնց մեծամասնութիւնը եգիպտաբնակ էր:

«Տեղեկապու»ն ֆրանսերէնով հարցազրոյց մը ունեցաւ Կոմսուհիին հետ, զոր թարգմանաբար կը ներկայացնենք այստեղ:

«Տեղեկապու» - Ա. Առաջին անգամս է, որ Եգիպտոս, Գահիրէ կ'այցելէք. ինչպէ՞ս գտաք քաղաքը՝ ձեր պատկերացումը ցածին պէ՞ս էր, թէ՞ այլ բան կը սպասէիք:

Կոմսուհի - Բազմաթիւ անգամներ եկած եմ Եգիպտոս եւ այցելած՝ Գահիրէ, Լուքսոր, Ասուան, Ապու Սիմպլը, ինչպէս նաեւ շատ հնագիտական վայրեր: Հելիոպոլիս այցելած էի տարիներ առաջ եւ շատ ուրախ եղայ կրկին այցելելով, մանաւանդ երբ տեսայ թէ Ամփէնի պալատը վերանորոգութեան մէջ է:

Գահիրէն, ինծի համար, խճողուած է ինքնաշարժներով, որոնց ճչակներու անդադար աղմուկը մեզի՝ երոպացիներուս համար քիչ մը անհանդուրժելի է: Ինչ որ զիս կը տխրեցնէ, բացարձակ չգոյութիւնն է քաղաքագիտութեան տեսութեան եւ ես, որ անցեալի պատմութեամբ հետաքրքրուած եմ, կը վրդովիմ, երբ կը

տեսնեմ թէ շէնքեր սունկերու նման կը բուսնին ամենուրեք, նոյնիսկ փառաւոր կառոյցներու կամ հնագիտական վայրերու մօտ:

«Տեղեկապու» - Քառորդով հայ էք, մօրենական մեծ հօր կողմէ. ո՞րքանով ազդած է ատիկա ձեր վրայ, մանաւանդ մանկութեան-պատանեկութեան շրջանին:

Կոմսուհի - Իմ մեծ մօրս մայրը՝ Եւա Նուպար, Պօղոս Նուպարի աղջիկն է: Ան ամուսնացած էր կոմս Կիյոմ տ'Արշօ Շունհովընի հետ (Guillaume d'Arschot Schoonhoven), որ դեսպանի կցորդ եղած է նախքան Պելճիքայի թագաւոր՝ Ալպեռ Ա.ի սենեկապետ ըլլալը:

Վստահաբար ան է, որ կոփած է իմ անձնաւորութիւնս, որովհետեւ միշտ հրապուրուած եմ Արեւելքով եւ սաստիկ սէր ունիմ Եգիպտոսի հանդէպ: Իսկ պատմութիւնը գիտութեան ա՛յն ճիւղն է, զոր կը սիրեմ ուսումնասիրել:

«Տեղեկապու» - Գ. Ըլլալով Պօղոս Նուպար փաշայի ծոռնուհին, ի՞նչ է ձեր կեցուածքը հայութեան, մանաւանդ սփիւռքահայութեան հանդէպ. ծանօթ էք անոր պատմութեան եւ այսօր դիմագրաւած հարցերուն. եթէ ուզէք բան մը ընել որպէս հայ, ի՞նչ պիտի ըլլայ ատիկա:

Կոմսուհի - Հայկական հարցը անշուշտ զիս կը հետաքրքրէ եւ երբ, Հայաստան ճամբորդութեանս ընթացքին Եղեռնի յուշարձանը այցելեցի, հոգիս սաստիկ խռովեցաւ: Կը ջանամ միշտ ներկայ գտնուիլ Հայկական Հարցի մասին եղած դասախօսութիւններու:

Պատահական չէ, որ ատիկա յիշատակած եմ «Հելիոպոլսոյ Վէպը» (Le roman d'Héliopolis) գիրքիս մէջ:

«Տեղեկապու» - Դ. Կը կարծէ՞ք, որ լեզուն դեր ունի մարդ արարածին կենսահայեացքը ձեւաւորելուն մէջ: Եթէ այո՞ ի՞նչ է այդ դերը:

Կոմսուհի - Անշուշտ լեզուն կը նպաստէ ժողովուրդի մը գոյութեան, բայց նաեւ աւանդութիւնները եւ կրօնը կը նպաստեն անոր: Կը խորհիմ թէ նոր սերունդներուն ուսուցումը աւանդութիւնները կը վկայեն այդ մասին:

«Տեղեկապու» - Ե. Ի՞նչ եղած է ձեր գիրքին ձգած ազդեցութիւնը ընթերցողներուն վրայ. տպաւորութիւններ լսա՞ծ էք կամ գրախօսականներ ունեցա՞ծ էք. ի՞նչ եղած են անոնք:

Կոմսուհի - Գիրքիս նպատակը եղած է հասկնալ, թէ ի՞նչ բանէ մղուած, 1905 թուականին, երկու վեհաշուք անձնաւորութիւններ՝ Պօղոս Նուպար եւ Պառնոս Ամփէն փափաքած են կեանքի կոչել անապատը եւ Գահիրէէն 15 քմ. Հեռու նոր քաղաքի մը հիմը դնել:

Ուսումնասիրելով Էտուար Ամփէնի կեանքը հասկցայ, թէ ի՞նչ մեծ ազդեցութիւն գործած են իր վրայ Պելճիքայի Լէոփոլտ Բ. Թագաւորը, բայց նաեւ Պելճիքայի ծովեզերեայ շրջաններուն մէջ ամառանոց քաղաքներ կառուցելու ծրագրին իրագործումը եւ յաջողութիւնը:

«Հելիոպոլսոյ Վէպը» գիրքս պատմական երկ մըն է, բայց նաեւ վէպ մը, որովհետեւ այնտեղ երկխօսութիւններ կան, իմ

ստեղծած կերպարներուս ոգի եւ շունչ տալու համար:

Եւ անշուշտ այդ գիրքը մեծարանք մըն է նաեւ իմ պապերուս՝ Նուպար Փաշայի, մանաւանդ՝ անոր զաւակին՝ Պօղոսի:

Գիրքը մեծ յաջողութիւն արձանագրեց Պելճիքայի մէջ, այնպէս որ երկու ամիս յետոյ կրկին հրատարակուեցաւ: Պելճիքայի մէջ ամենուրեք դասախօսութիւններ կու տամ, որոնց նպատակն է նաեւ ծանօթացնել Հելիոպոլիսը: Մամուլը դրուատիքով կ'արտայայտուի անոնց մասին եւ բազմաթիւ յօդուածներու արժանացած են անոնք:

«Տեղեկապու» - Զ. Որպէս աննիւթեղէն «Ժառանգ», ի՞նչ ստացած էք ձեր մօրենական մեծ մօրմէն. ի վերջոյ մեծ մայրերը շատ կարեւոր դեր ունին իրենց թոռնուհիներու կեանքին մէջ:

Կոմսուհի - Պօղոս Փաշա գործունեայ մարդ էր, սակայն յետագային ան իր հարստութեան կէսէն աւելին յատկացուց իր հիմնած բարեսիրական ձեռնարկին՝ ՀԲԸՄիութեան:

Ան նաեւ նուիրուեցաւ Հայկական Հարցին, ինչպէս քիչեր ըրած են: Իսկապէս զմայլելի անձնաւորութիւն մըն էր:

Պիտի փափաքէի, որ այս գիրքին շնորհիւ աւելի մեծ թիւով զբօսաշրջիկներ այցելէին Հայաստան, նախ որովհետեւ շատ հմայիչ երկիր է՝ հոյակապ տեսարաններով եւ քրիստոնէական աւանդութիւններով լեցուն, որոնք կ'արտացոլան հոյակերտ եկեղեցիներու ընդմէջէն:

Ասկէ զատ, ըստ ինծի, այս գիրքը կ'օգնէ մանաւանդ ծանօթացնելու Հելիոպոլիսը: Տրուած ըլլալով որ ես հոս՝ Եգիպտոս կը գտնուիմ, անընդհատ կը յիշատակեմ ընկերային ցանցերու վրայ, ցոյց տալու համար, որ զբօսաշրջութիւնը պէտք է վերսկսի:

Եգիպտոսը աշխարհի ամենէն գեղեցիկ երկիրն է, որ ունի ամենէն դժուար պարտաւորութիւններէն մէկը՝ պահպանել եւ վերանորոգել փարաւոններէն Ժառանգ մնացած թանկարժէք հնութիւնները:

Այցելեցինք Սաքքարա. Միայնակ էինք. Տխուր երեւոյթ ... մարդիկ պէտք է կրկին

վերադառնան Եգիպտոս:

Հելիոպոլիս անհրաժեշտ կարիք ունի վերանորոգության եւ քաղաքային օրէնքներու ճշգրիտ գործադրութեան, որպէսզի կարենայ պահպանել պատմական կեդրոնի հմայքը: Սուլթանուհիի պալատին աստիճանական քայքայումը տխուր տեսարան մը կը ներկայացնէ:

Նաեւ խանութներու ցուցափեղկերը, որոնք կը կերպարանափոխեն շէնքերը:

1960-ական թուականներէն ի վեր Ովասիսի ընկերութեան օրէնքներուն հակառակ կատարուած շինութիւնները ուղղակի աղէտ եղած են:

Պիտի վերադառնամ Հելիոպոլիս անմիջապէս, երբ կարենամ եւ հետոս բազմաթիւ այցելուներ պիտի փափաքիմ բերել:

Հարցազրոյցը՝ Մ. Ե. Թարգմանեց՝ Անայիս Ճիզմէճեան

ԵՐԿՈՒ ԿԱՐԵՒՈՐ ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Զապէլ Եսայեանի վաստակին առնչուած երկու կարեւոր իրադարձութիւններ տեղի ունեցած են վերջերս:

Փարիզի քաղաքապետ Anne Hidalgo, ընթացիկ տարուան գարնան յայտարարած է, թէ Փարիզի փողոցներէն մին պիտի վերանուանուի գրագիտուհի Զապէլ Եսայեանի անունով, որ ուսում առած էր նշանաւոր Սորպոն համալսարանէն ներս:

«Եսայեան ոչ միայն ականատես եղած է հայկական Զարդերուն, այլ եւ կը խորհրդանշէ հայ ժողովուրդին տառապանքը, - ըսած է քաղաքապետուհին եւ աւելցուցած, - մենք կը պահպանենք հայ ժողովուրդի տառապանքին յիշատակը, միաժամանակ բանալով ճամբաները յոյսի, ստեղծագործութեան եւ ներշնչումի»:

Ամերիկացի թղթակից-գրագիտուհի Hanna Jewell իր նոր, 2017 թուականի աշնան լոյս ընծայած գիրքին՝ 100 Nasty Women of History-ի մէջ յիշած է Զապէլ Եսայեանի անունը, իսկ Refinery 29 կնոջական հանդէսը հայ գրագիտուհին դասած է պատմութեան ամենէն քաջ հինգ կիներու կարգին: Անշո՛ւշտ, ո՞վ պիտի դիմանար, եթէ ոչ քաջ եւ իր պատասխանատուութեան գիտակից կին-գրագիտուհին, Զարդերու մա-

Խմբանկար քաշուած Պաքուի մէջ, Մարտ 1916-ին, Զապէլ Եսայեանի մէկ դասախօսութենէն ետք: Նստածները, ձախէն աջ՝ Եղիշէ Քինյ. Գեղամեանց, բանաստեղծ Յովհաննէս Յովհաննիսեան, Զապէլ Եսայեան, Աստուածաբար Կաչեանց եւ Տիգրան Յովհաննիսեան: Ոտքի, ձախէն աջ՝ Մխիթար Տէր Անդրէասեան եւ Տիկին Սառա Տաղեան:

սին գրելու եւ զանոնք մանրամասնօրէն նկարագրելու ահաւոր դժուարութեան: Կ'արժէ յիշել նաեւ, որ Եսայեան միակ կինն էր, որ յիշուած էր 1915-ի աքսորի եւ սպանութեան ցանկերուն մէջ:

Հեղինակը կը թուէ բոլոր այն կիները, զորս Պատմութիւնը մոռցած ըլլալ կը թուի, թէեւ Զապէլ Եսայեան, գոնէ՛ մեզի եւ Ֆրանսայի պետութեան համար բնաւ մոռցուած անուն մը չէ:

«ԱՐԱՔՍ» ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԵԼՈՅԹԸ

« Ուր որ հայերեն երգեր կը լսուին, հոն հայրենիքը ողջ է»: Ղեւոնդ Ալիշան

Սփիւռք բառին հետ կը զուգորդուին բառակապակցութիւններ եւ միտքեր, որոնք կը նմանին անքակտելի կծիկի: Կարելի չէ խօսիլ սփիւռքի մասին առանց մտաբերելու ազգապահպանում, հայերէն լեզու եւ ազգային ինքնութիւն բառերը: Բառեր, որոնք դարձած են սփիւռքահայ մարդուն հանապազօրեայ հացն ու ջուրը:

Եթէ համայն մարդկութեան համար արուեստը ստեղծուած է գեղեցկութիւն եւ ճաշակ հաղորդելու, ապա սփիւռքահայ մարդուն համար ան ազգապահպանման եւ ինքնութիւնը պահելու միակ գրաւականն է:

Աշխարհին ծանօթ ենք որպէս մշակութասէր ժողովուրդ եւ դարերու ընթացքին այդ ստեղծուած մշակոյթով ունեցած ենք մեր ինքնուրոյն տեղը ազգերու պատմութեան մէջ: Պատմական իրադարձութիւններու բերումով այդ նոյն մշակոյթը, որ կոչուած էր մեզի գեղեցկութիւն եւ ինքնուրոյն դիմագիծ պարգեւելու, դար-

ձաւ մեր գոյութեան համար մղուած պայքարի կարեւորագոյն զէնքը: Ուստի, Ղեւոնդ Ալիշանի նման մտաւորական կղերականի մը վերը յիշուած խօսքերը ի զուր չեն:

Այո, այնտեղ որ հայերէն երգը կը հնչէ, ուրեմն ողջ է մեր լեզուն, մեր դարաւոր անցեալէն մեզի աւանդուած իւրաքանչիւր արժէք, ողջ են մեր մեծերն ու հանճարները, որոնք իրենց ստեղծած գեղեցկութեամբ այսօր մեզի գոյութիւն կը պարգեւեն: Այնտեղ, որ հայ երգը կը հնչէ, կը նշանակէ ողջ է մեր ազգային ինքնաճանաչութեան խիղճը եւ տակաւին ողջ են մեր գիտակցութիւնն ու պարտականութիւնը հանդէպ մեր արժէքներուն:

Այս գիտակցութեամբ զինուած Գահիրէի Առաջնորդարանի «Արաքս» երգչախումբը իր տարեկան ելոյթը նուիրած էր Ալեքսէյ Հեքիմեանի 90 եւ Գուսան Աշոտի 110 ամեակներուն: «Արաքս»ի համար վերջին տարիներուն աւանդութիւն դար-

ծած է տարեկան ելոյթները նուիրել երաժշտութեան մեր հանճարներուն:

Սփիւռքահայ մշակութային կեանքին նուիրուած մարդիկ շատ լաւ կը գիտակցին անոր դժուարութիւններուն: Անոնք կը հասկնան, թէ ինչ զոհողութիւններու գնով կը գոյատեւեն հայ պատանին կամ երիտասարդը իր մշակոյթին հարազատ պահող պարախումբերը, երգչախումբերն ու թատերախումբերը: Իսկ մասնակիցները իրենց յոգնեցուցիչ առօրեայէն ետք պէտք է գան փորձերու, որպէսզի քանի մը ամիս ետք հայ հանդիսատեսին արուեստ մատուցեն:

Հայ երգի այս երկու տիտանները՝ Ալեքսէյ Հեքիմեան եւ Գուսան Աշոտ իրենց ստեղծագործական գործունէութեամբ եւ երաժշտական ոճով թէեւ տարբեր բեւեռներու վրայ գտնուած, կը հանդիպին Գահիրէի մէջ, «Արաքս»ի ելոյթին, երկար տարիներու խմբավար Միհրան Ղազէլեանի ղեկավարութեամբ:

Ելոյթի առաջին արարը նուիրուած էր Ալեքսէյ Հեքիմեանին: Ան ըստ խմբավարին «Կը մնայ քաղաքային եւ ժողովրդական երգը միաւորող իւրայատուկ երգահաններու շարքի առաւել ցայտուն ներկայացուցիչներէն մին, երգային ոճ մը, որ կը հանդիսանայ հեղինակին ժողովրդականութեան կարեւորագոյն գրաւականներէն»:

Երբ ելոյթ մը ամբողջ նուիրուած է հանճարի մը յիշատակին, որքան դժուար կ'ըլլայ երգացանկի ընտրութիւնը բազում ստեղծագործութիւններէ: Ինչպէ՞ս կարելի է այդքան հարուստ եւ մէկը միւսէն աւելի սիրուած երգերուն մէջէն ընտրել քանի մը հատը միայն: Այս ընտրութենէն կախուած է նաեւ անտեղեակ հանդիսա-

տեսին ծանօթացնել եւ սիրցնել ներկայացուող երգահանը

Պրն. Ղազէլեան մեծ բժախնդրութեամբ ընտրած էր Ալեքսէյ Հեքիմեանի ստեղծագործական գանձարանէն ինը երգեր: Այստեղ յիշենք, որ առաջին արարի ընթացքին մեներգով հանդէս եկաւ տիկ. Նորա Քէօհնէլեանը «Պախրա» երգով:

Ինչպէս նախապէս յիշեցինք, երկրորդ արարը նուիրուած էր Գուսան Աշոտին: Երգչախումբը աշուղական արուեստի այս հանճարի գործերէն երգեց ութ երգեր: Մեներգներով հանդէս եկան տիկ. Սիլվա Թերզիպաշեան եւ Ռուբէն Սաատ:

Եգիպտահայ հանդիսատեսը այս տարուան ելոյթի ընթացքին ականատես եղաւ այլ երեւոյթի մը, որ հաճելի էր եւ նորութիւն մը «Արաքս»ի ելոյթներուն համար: Համերգի ընթացքին Գալուստեան-Նուպարեան Ազգային Վարժարանի աշակերտուհիներէն Լիլիթ եւ Մանէ Սայեաններ, Նաթալի Կօտօլոշեան, Քարէն եւ Մարիա Տրդատեաններ եւ վերջապէս Ճէսիքա Գումրուեան գեղեցիկ առոգանութեամբ վարեցին ամբողջ երեկոն: Նման նախաձեռնութիւն յոյժ քաջալերելի կը տեսնենք: Թող անոնց այս օրուան համեստ ելոյթը խթան հանդիսանայ առաւել աշխատելու եւ օրինակ հանդիսանալու այլ երիտասարդներու, իւրացնելու մայրենի լեզուն եւ երեւելու բեմերուն վրայ:

Վարձքը կատար բոլոր անոնց, որոնք քուլիսներուն ետեւէն մասնակից եղան «Արաքս»ի այս տարուան ելոյթի յաջողութեան:

Երան Զէյթունցեան

«Անշուշտ Հայկազեան լեզուն, աջակցութեամբ եկեղեցիին, պիտի կրնար, շատ անգամ բարեբախտաբար, միութեան փարր մը կազմել հողմացրիւ հայութեան մէջ: Բայց ամենազօր չէ ան, քանի որ անցեալի բարբառներուն վրայ կու գան աւելնալ նորեր, ողբալի խառնակութեամբ»:

Շահան Շահնուր

ՍՈՒՐԲ ԾՆՆԴԵԱՆ ԽԹՈՒՄԸ

Ուրբաթ, 5 Յունուար 2018-ին Գահիրեի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ մեծ շուքով, վայելչորէն տօնախմբեց Սուրբ Ծննդեան Խթումը, որուն ներկայ եղան ավելի քան 200 անձեր: Այս բարեպատեհ առիթով, Սալահ Սալէմ փողոցին վրայ նայող թէնիսի դաշտը ամբողջ ծածկուած էր գեղեցկօրէն զարդարուած վրաններով, ստեղծելով գողտրիկ մթնոլորտ մը, ուր սպասարկութիւնը անթերի էր ու երաժշտութիւնը՝ հոգեզմայլ:

Բարձրորակ ճաշակով զարդարուած վրանածածկ հանդիսասրահէն ներս մտնողը այն տպաւորութիւնը կ'ունենար, թէ փոխադրուած է իր սիրելի ակումբէն դուրս գեղատեսիլ, անծանօթ վայր մը, ուր սակայն կը հանդիպի ծանօթ դէմքերու, բարեկամներու, ակումբի անդամներուն եւ կը վայելէ սովորական բարեկամական շրջանակին մթնոլորտը, ըմբոշխնելով հաճելի երաժշտութիւնն ու համեղ ուտեստը եւ շնչելով բոյր ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ ավանդական խթման գիշերներուն:

Երաժշտութեան կատարումը ստանձնած էր Ալէն Գարգուր, որ շնորհիւ իր այլազան երգերուն, յաջողեցաւ գոհացնել բոլոր ներկաները:

Գահիրեի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ վարչութիւնը եւ Տիկնանց յանձնախումբը անգամ մը եւս հոյակապ աշխատանք կատարած էր, յաջողած ստեղծել գեղատեսիլ միջա-

վայր եւ իրականացնել սքանչելի երեկոյթ մը:

Նախքան տօնակատարութեան ավարտը, Գահիրեի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ վարչութեան փոխ-ատենապետ տիար Կարէն Թուլումպաճեան խօսք առնելով, ակումբի ատենապետին եւ իր կողմէ մասնաւոր շնորհակալութիւն յայտնեց Տիկնանց յանձնախումբին, վարչութեան անդամներուն, անդամուհիներուն, ինչպէս նաեւ տիար Մայք Նէպիլին, որոնք բոլորը միասնաբար սատարեցին այս ձեռնարկին յաջողութեան:

Երեկոյթը վերջացաւ առաւօտեան ժամը երեքի մօտ, ավանդական վիճակահանութեամբ, զոր վարեց տիկին Մարլին Աւանեան: Թէ՛ նուէրներ շահողները եւ թէ՛ չշահողները, բոլորն ալ մեկնեցան լաւ տրամադրութեամբ, հաճելի երեկոյ մը անցուցած ըլլալու գոհունակութեամբ, որուն ընթացքին, սկիզբէն մինչեւ վերջ պարահարթակը երբեք դատարկ չմնաց:

Վարձքը կատար ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ վարչութեան եւ Տիկնանց յանձնախումբի անդամուհիներուն, որոնք ջանք չխնայեցին խթման տօնակատարութեան յաջողութիւնը ապահովելու համար:

**ՀԲԸՄ-ի կայքէջէն քաղեց
Անայիս Ճիզմէճեան**

ՊԱՐԳԵԻԱՏՐՈՒՄ ԳԵՐԱԶԱՆՑՆԵՐՈՒՆ

Ուրբաթ, 15 Դեկտեմբեր 2017-ին, Գահիրեի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐ ակումբին մեջ տեղի ունեցավ Գահիրեի ՀԲԸՄ-ի կազմակերպութեամբ ամանդական տարեկան մրցանակաբաշխութեան հանդիսությունը, ի պատիւ Գահիրեի եւ Աղեքսանդրիոյ հայ համայնքներու այն ուսանողներուն, որոնք փայլուն արդիւնքներով ամարտած են իրենց ուսումնական տարեշրջանը:

Սոյն մրցանակաբաշխութիւնը, որ գնահատանքի եւ քաջալերանքի արտայայտութիւն մըն է, անխափան կը կատարուի 2001 թուականէն ի վեր, շնորհիւ միութեանս Սաթենիկ Չագըրի հիմնադրամին:

Այս տարի պարգևատրուեցան 25 ուսանողներ, 16-ը Գահիրէէն, իսկ Աղեքսանդրիայէն՝ 9-ը. այս թիւը կը ներկայացնէ անցնող երեք տարիներու շրջանաւարտներուն գերազանցները:

Նախակրթարանի բաժինէն Գահիրէէն պարգևատրուեցան հետեւեալ վեց աշակերտները.

Մանուէլ Ժողէֆ Գէորգեան	97.7 %
Դանիէլ Սարգիս Զերտէլեան	97.1 %
Լորին Լորիս Քէօհնէլեան	96.4 %
Թարա Հայկ Չաղալանեան	92.8 %
Դիա Պերճ Տէր Ներսէսեան	92.8 %
Ժանօ Ժորժ Սապաղ	92.8 %

Աղեքսանդրիոյ նոյն բաժինէն հետեւեալ չորս աշակերտները.

Մանուէլա Միհրան Գալայճեան	97 %
Սանտրա Կարպիս Ճոճոճեան	95 %
Սեւան Կարպիս Ճոճոճեան	92 %
Լիտիա Գէորգ Մազլումեան	90 %

Գահիրեի պատրաստականի բաժինէն պարգևատրուեցան հինգ շրջանաւարտներ.

Մանէ Յակոբ Սայեան	99 %
Լորետանա Ռաֆֆի Մկրտիչեան	98 %
Ճէսիքա Կարօ Գումրուեան	97 %
Մարիա Հրայր Տրդատեան	97 %

Էտուար Ռոպէր Նակիպ 94 %

Գահիրեի երկրորդականի բաժինէն պարգևատրուեցան.

Ռիթա Ժան Իսքէնտէրեան (\$ր. պաք.)
Իսկ Աղեքսանդրիայէն՝ Տիգրան Էտուար Պահարեան (ամերիկեան վկայական 3.349):

Գալով համալսարանաւարտներուն, Գահիրէէն «Շատ լաւ» արդիւնքով շրջանաւարտ եղան.

Ժորժ Նակի Պուրոս
(քաղաքային ճարտարագիտութիւն) եւ
Դանիէլ Նուրիան Քիւրքճեան
(ատամնաբուժութիւն)
Աղեքսանդրիայէն՝
Գարին Արմէն Գաւուքճեան
(ատամնաբուժութիւն) եւ
Սարգիս Սամուէլ Մուրատեան
(քաղաքային ճարտարագիտութիւն):
Masters աստիճանի տիրացած է Աղեքսանդրիայէն

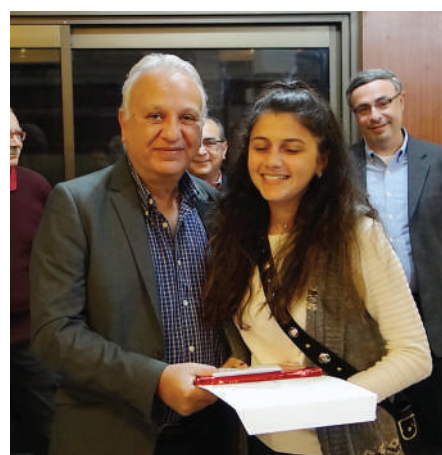
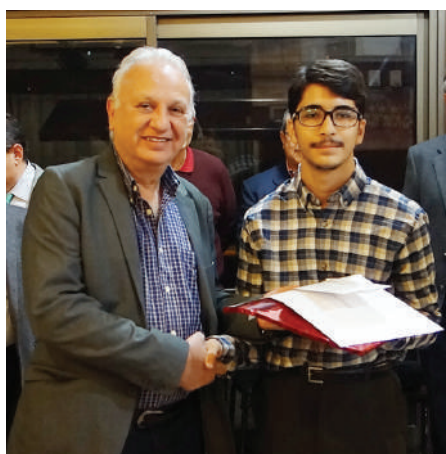
Սիլվիա Գէորգ Գաւուքճեան (management):

Գահիրէէն PhD պատուաբեր տիտղոսին արժանացած են.

Արթօ Օսնիկ Պըլըքտանեան եւ
Գէորգ Ուանիս Գազանճեան

Պարգեւները շրջանաւարտներուն յանձնեց Գահիրեի ՀԲԸՄ-ի վարչութեան ատենապետ տոքթ. Վիգէն Ճիզմէճեան, որ շնորհաւորական եւ խրախուսական խօսքեր ուղղեց շրջանաւարտներուն, մաղթելով որ իրենց կեանքին մէջ եւս միշտ պատուաբեր յաջողութիւններ արձանագրեն: Ապա երեք կարճ տեսերիզներ ցուցադրուեցան Թուրքիոյ մէջ իրենց ինքութիւնը կորսնցուցած հայերուն, ինչպէս նաեւ այդ երկրի հայ համայնքին մասին:

Գնահատանքի վկայագրերուն առընթեր բոլոր պարգևատրուողները նաեւ նիւթական պարգեւներ ստացան, համապատասխան իրենց վկայականներուն: Այսպէս՝ նախակրթարանի շրջանաւարտը

ստացաւ 250 ե.ո., պատրաստականի շրջանաւարտը՝ 500 ե. ո., երկրորդականի շրջանաւարտը՝ 1000 ե. ո.:

Շատ լաւ յիշատակութեամբ համալսարանաւարտը ստացաւ 1500 ե. ո., գերազանցը՝ 2000 ե. ո.:

Մագիստրոսի (Masters) արժանացածը պարգեւատրուեցաւ 2500 ե. ոսկիով, իսկ

վարդապետական (PhD) պատուաբեր կոչում ստացողը՝ 5000 ե. ոսկիով:

Կը շնորհաւորենք բոլոր շրջանաւարտները եւ անոնց նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք:

**ՀԲՀՄ-ի կայքէջէն քաղեց
Անայիս Ճիգմէնեան**

ԿԱՂԱՆԴԻ ՊԱԶԱՐ

ԳԱՀԻՐԷԻ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ ՄԷՋ

Նոր տարուան առթիւ կազմակերպուած ձեռնարկներուն վերջինն էր Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ տարեկան պազարը, Ուրբաթ, 29 Դեկտեմբեր 2017-ին, Նախագահութեամբ Տիկին Ալիս Թէրզեանի, որուն սիրտը կը տրոփէ ակումբին հանդէպ իր անհուն սիրով: Վերջին 25 տարիներու ընթացքին ան բնաւ չէ զլացած իր սիրալոյս տալիս օժանդակութիւնը բերելու ակումբի գրեթէ բոլոր ձեռնարկներուն:

Ալիսը դուստրն է ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ երկար տարիներու նուիրեալ ու բժախնդիր քարտուղար, բոլորին կողմէ սիրուած ու յարգուած ողբացեալ Կարպիս Թաշճեանի:

Կանուխ առաւօտէն ակումբին մէջ աշխուժութիւն կը տիրէր. լայնատարած մարզագետինը գրեթէ բոլորովին անհետացած էր երկար սեղաններուն ու աթոռներուն տակ, ուր պիտի հաւաքուէին ակումբին անդամներն ու համակիրները, պազարէն գնումներ ընելէ ետք:

Սրահին մէջ շարուած սեղանները հետզհետէ կը բեռցուէին հայկական երջիկով, ապուխտով, **թոփիկով**, **մանթրով**, լիբանանեան **քուպէպայով** ու **լահմաճուշով**, տիկիներուն կողմէ պատրաստուած խմորեղէնով, կաղանդի զարդերով ու հայկական օրինակներով հիւսուած կերպասներէ պատրաստուած սեղանի ծածկոցներով, պայուսակներով եւ այլնով:

Նախքան ժապաւէնը կտրելը, տիկին Ալիս Թէրզեան արտօնութիւն խնդրեց իր սրտին խօսքը ըսելու: Ան շնորհակալութիւն յայտնեց ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ վարչութեան, որ իրեն Նախագահութեան պատիւը շնորհած էր: Աւելցուց որ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԸ կը նկատէ իր տունը, ուր աշխատիլը բնական երեւոյթ է: Վերջացնելէ առաջ յորդորեց նոր սերունդին հետեւիլ

իրենց նախնիներու օրինակին ու նման անձնուէր մօտեցումով շարունակել առաքելութիւնը, ի շահ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ:

Հակառակ որ այս տարի սովորականէն նուազ էր ներկաներուն թիւը, սակայն ցուցադրուած ապրանքներէն շատեր շուտով սպառեցան ու մինչեւ իրիկուն գրեթէ ոչինչ մնացած էր սեղաններուն վրայ:

Ճաշի սպասարկութիւնը կատարուեցաւ կանոնաւոր ու հեզասահ, շնորհիւ սպասարկողներու մեծ թիւին:

Ժամը 4-ին կը մօտենար ու փոքրիկները անհամբեր կաղանդ պապային կը սպասէին: Դանդաղ քայլերով յոգնած կաղանդ պապան մուտք գործեց ակումբէն ներս ու ամէն կողմէ փոքրիկներն ու իրենց ծնողները շրջապատեցին զինք: Նուէրներ ստանալու սիրոյն մատուաշ սերունդը երգեց ու արտասանեց ուրախութեամբ ու եռանդով: Օդը շատ մեղմ էր եւ հաճելի ու մինչեւ ուշ երեկոյ ներկաները բացօթեայ Նստած, չէին ուզեր հրաժեշտ տալ:

Վարձքը կատար ակումբի տիկնանց յանձնախումբի անդամուհիներուն եւ անոնց օգնական ակումբի համակիրներուն, այսպէս յաջող ձեռնարկ մը կազմակերպելու համար:

Սօսի Ներսիսեան-Յակոբեան

«ԾԻԱԾԱՆ»Ի ԿԱՂԱՆԴԸ

Ինչպես ամեն տարի, այս տարի եւս ՀԲԸՄԻ «Ծիածան» երգչախումբը, իր մեծով-պզտիկով Կաղանդ պապան դիմաւորեց իր սովորական փորձի օրերէն մէկուն, 4 Յունուար 2018-ին:

Ղեկավար Միհրան Ղազէլեան, իր շնորհալի տիկինը՝ Գոհարը եւ Գահիրէի ՀԲԸՄԻ անդամուհիներ Ռուպինա Ասլանեան-Նորարեւեանն ու դոկտ. Արփի

Խաչերեանը, որոնք կազմակերպած էին այս հանդիպումը Կաղանդ պապուկին հետ, դիմաւորեցին զինք Ս. Չագըր սրահի դռներուն եւ ուրախ մթնոլորտի մը մէջ փոքրիկները ստացան իրենց նուէրները:

Բոլոր ծիածանցիներն ու անոնց ծնողները խաղերով շարունակեցին երեկոն:

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

26 Նոյեմբեր 2017-ին ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐ ակումբէն ներս տեղի ունեցան հերթական ընտրութիւնները, որոնց ներկայ եղան ակումբին 221 անդամներէն 147-ը, քուէարկութեամբ մասնակցելով անոնց:

Նոր վարչութիւնը կազմուած է հետեւեալ անդամներէն.

Ժիրայր Տէփոյեան
Կարէն Թուլումպաճեան
Գէորգ Աւանեան
Տոքթ. Հրայր Տրդատեան
Սօսի Յակոբեան
Ռուբէն Սիմոնեան
Նայիրի Սիմոնեան
Կարօ Վարժապետեան

ատենապետ
փոխ ատենապետ
գանձապահ
անդամ
անդամ
անդամ
անդամ
անդամ

Կը շնորհաւորենք ընտրուած նոր վարչութիւնը եւ անոր կը մաղթենք արգասաբեր աշխատանք, կանաչ ճանապարհի մը վրայ:

ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ

Ինչպես ամեն տարի, այս տարի եւս ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ երիտասարդները ունեցան իրենց եռօրեայ բանակումը, 31 Յունուարին մինչեւ 2 Փետրուար, որուն մասնակցեցան քանի մը տասնեակ պատանիներ եւ երիտասարդներ:

Ստորեւ կը ներկայացնենք այդ բանակումին մասնակցած պարմանուհիին՝ Ճէսիքա Գումրուեանի տպավորութիւնները:

Կիսամեայ արձակուրդին բոլորս ալ անհամբեր կը սպասենք ամեն տարուան ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐ-ի բանակումը:

Նախորդ տարուան բանակումէն բոլորս ալ գոհ չենք մնացած. շատեր կը մտածեն այս տարուան բանակումին չերթալ:

Բայց ի վերջոյ բոլորս ալ կ'երթանք: Միայն փոքրերը շատ երջանիկ են եւ կը սպասեն խաղերուն, մենք ալ կը յուսանք, որ առաջնորդները մեզի համար հետաքրքրական եւ հաճելի բաներ պատրաստած ըլլան:

Առաջին օրէն իսկ երկու խումբի կը բաժնուինք՝ կարմիր եւ կապոյտ եւ կը սկսինք մեր դրօշակները պատրաստել եւ զարդարել:

Բանակումին սկիզբէն իսկ մեր հեռախօսները գրաւուած էին, հետեւաբար մեզի կը մնար իրարու հետ խաղալ եւ զբաղիլ:

Երկու խումբերուն միջեւ զօրաւոր մրցակցութիւն կար:

«Գանձերու որսորդութիւն» խաղին արդէն մութը իջեր էր. բոլորս ալ մեր լոյսերով կը պտըտինք:

Մրցակից խումբը պահուած թուղթերը արագօրէն կը գտնէ, իսկ մենք կորսուած վիճակի մէջ ենք, բայց չենք յանձնուիր, կը

շարունակենք վազվզել եւ հանելուկները լուծել, բայց ափսոս որ կը պարտուինք: Կարմիր խումբը կը յաղթէ այս խաղին:

Ես ամենէն աւելի պահակութիւն կը սիրեմ: Ընկերներուս հետ, անօթի փորով պահակութիւն կ'ընենք, միաժամանակ մտածելով թէ ուրկէ՞ կրնանք ուտելու բան ճարել:

Կէս գիշեր է արդէն, շատ անօթի ենք: Թէեւ գիտենք որ արգիլուած է, նորէն ալ կ'երթանք եւ ընկերուիկիս ուտելիքներով լեցուն պայուսակը կը բերենք: Բայց ափսոս որ ... առաջնորդներէն մէկը կը տեսնէ եւ կը գրաւէ այդ պայուսակը:

Վերջին գիշերը բոլորս խարոյկին շուրջ հաւաքուած կը վայելենք պահը, կրակին վրայ եգիպտացորեն խորովելով:

Վերջին օրը, վերադառնալէ առաջ մեզի ետ կու տան մեր հեռախօսները:

Բանակումի երեք օրերուն շատ լաւ ժամանակ անցուցինք, մեր առաջնորդները շատ լաւ կազմակերպած էին բանակումը, նոյնիսկ առանց մեր հեռախօսներուն շատ ուրախ էինք, զիրար վայելելով:

Ուրախութեամբ եւ ափսոսանքով - որ արդէն աւարտեցաւ բանակումը, տուն կը վերադառնանք:

Ճէսիքա Գումրուեան

ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ԱՌՕՐԵԱՅԷՆ

